

Úřad pro ochranu osobních údajů

Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7, Tel.: 234 665 111, Fax: 234 665 444; e-mail: posta@uoou.cz

STANOVISKO č. 1/2005

květen 2005, aktualizace červen 2006, revize červen 2009, aktualizace leden 2011

Činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a oznamovací povinnost

Stanovisko je revidováno v návaznosti na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 34/2008-68.¹

Úvod

V rozsudku Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) sp. zn. 9 As 34/2008-68 ve věci žalobce: *Aviva životní pojišťovna, a.s.*, proti žalovanému: *Úřad pro ochranu osobních údajů* (dostupný na www.nssoud.cz a také na www.uoou.cz v sekci *Judikatura / Česká republika*)²; vyslovil NSS právní názor, že postavení pojišťovacího zprostředkovatele, který oslovuje potenciální klienty pojišťovny, je bližší pozici správce osobních údajů nežli pozici zpracovatele osobních údajů. Tato skutečnost vedla Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) k revizi dosavadních postupů a postojů v této oblasti včetně stanoviska č. 1/2005, jímž se Úřad vymezil ke vztahu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“), a činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů vykonávajících zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví.

Postavení pojišťovacího zprostředkovatele

Při určování postavení, práv a povinností pojišťovacího zprostředkovatele v oblasti ochrany osobních údajů je zásadně nutné vycházet z definice zprostředkovatelské činnosti, jak je uvedena v § 3 písm. a) zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 38/2004 Sb.“), v relaci k pojmům zpracování osobních údajů ve smyslu § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, správce osobních údajů ve smyslu § 4 písm. j) stejného zákona a zpracovatel osobních údajů ve smyslu § 4 písm. k) zákona o ochraně osobních údajů.

Zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví ve smyslu § 3 písm. a) zákona č. 38/2004 Sb. se rozumí odborná činnost spočívající v:

1. předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv,
2. v provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných nebo zajišťovacích smluv,
3. uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána,
4. pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Pojišťovací zprostředkovatel může mít z hlediska zákona o ochraně osobních údajů s ohledem na uvedenou definici a výše zmíněné rozhodnutí NSS dvojí postavení, a to jednak správce osobních údajů a jednak zpracovatele osobních údajů.

¹ <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=anonymZneni&id=19215>

² http://www.uoou.cz/files/judik_nss_-%209_as_34_2008-68.pdf

Pro zpracování osobních údajů v rámci smluvního vztahu s pojišťovnou, kdy pojišťovací zprostředkovatel jedná jménem pojišťovny, má postavení zpracovatele osobních údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů tehdy, když například jako výhradní pojišťovací agent

(§ 6a zákona č. 38/2004 Sb.) přímo uzavírá pojišťovací smlouvu jménem a na účet pojišťovny – tj. při výkonu výše uvedené činnosti v rámci definice uvedené pod bodem č. 3. Činností, kterou vykonává pojišťovací zprostředkovatel v postavení zpracovatele osobních údajů je dále zejména pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných smluv, kdy je zprostředkovatel vázán již existující smlouvou mezi klientem a pojišťovnou – tj. činnost uvedená výše v rámci definice pod bodem č. 4.

Kromě obchodněprávního kontraktu mezi pojišťovnou a pojišťovacím zprostředkovatelem pro tyto případy musí být uzavřena i smlouva o zpracování osobních údajů ve smyslu § 6 zákona o ochraně osobních údajů; to neplatí, jestliže má smlouva, na základě které pojišťovací zprostředkovatel pro pojišťovnu vykonává svou funkci (nebo jiná k této činnosti vztahující se smlouva), parametry i podle § 6 zákona o ochraně osobních údajů.

Vedle výše uvedeného však pojišťovací zprostředkovatel zároveň vystupuje a jedná navenek vůči třetím osobám jako samostatný podnikatel, předmětem jehož podnikání (neboli účelem zpracování osobních údajů) je zprostředkovatelská činnost, kdy o své vůli vybírá potencionální zájemce o uzavření pojistné smlouvy a zpracovává jejich osobní údaje pro naplnění zákonem č. 38/2004 Sb. stanoveného účelu výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví – jedná se o činnosti výše podřazené pod body č. 1 a 2. Pro tento účel a při této činnosti je pojišťovací zprostředkovatel v postavení správce osobních údajů – k tomuto závěru dospěl NSS v odůvodnění svého rozhodnutí, a to mimo jiné s ohledem na možné použití shromážděných údajů i pro jiné podnikatelské účely, s pojistnými produkty pojišťovny nesouvisejícími. Uvedené však neplatí, pokud pojišťovací zprostředkovatel provádí činnosti dle bodu č. 1 a 2 na základě pokynu a s osobními údaji, které mu za tímto účelem poskytl v souladu s příslušnou smlouvou pojišťovna anebo tehdy, kdy v souladu s takovou smlouvou zpracovává osobní údaje pro pojišťovnu. V takovém případě je v postavení zpracovatele osobních údajů a platí, co je uvedeno v předešlém odstavci.

Konečně pak podřízený pojišťovací zprostředkovatel, který je ve své činnosti vázán pokyny pojišťovacího zprostředkovatele, jehož jménem a na jehož účet jedná (na základě písemné smlouvy), kdy podřízený pojišťovací zprostředkovatel spolupracuje s pojišťovacím agentem nebo výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem, neinkasuje pojistné

a nezprostředkovává plnění z pojistných smluv, je v postavení zpracovatele osobních údajů, resp. v postavení jiné spolupracující osoby ve smyslu § 14 zákona o ochraně osobních údajů. Tento závěr vychází mimo jiné i ze skutečnosti, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel je podle zákona č. 38/2004 Sb. odměňován pojišťovacím zprostředkovatelem, jedná jeho jménem, na jeho účet a odpovědnost.

K oznamovací povinnosti podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů

Oznamovací povinnost podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů se vztahuje výlučně na správce osobních údajů. Z výše uvedeného plyne, že v postavení správce může být jak pojišťovna, tak zprostředkovatel pojišťovacích služeb.

Pokud správce provádí zpracování osobních údajů v mezích stanovených zvláštním zákonem (v tomto případě zákonem č. 38/2004 Sb.), oznamovací povinnost (dle § 16 zákona o ochraně osobních údajů) mu s ohledem na výjimku § 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů odpadá – jedná-li se o zpracování osobních údajů, bez něhož nelze práva vyplývající správci ze zvláštního zákona uplatnit, což je tento případ. Dojde-li však

k překročení zákonného zmocnění, tj. např. tehdy, když si zprostředkovatel současně vede databázi potencialních klientů za účelem i jiného podnikatelského cíle, kterou si vytváří z veřejně dostupných informací a která není právním předpisem v uvedeném smyslu předvídána,

tzn. jedná se o činnost, kterou nelze pod výjimku podřadit, musí takového zpracování Úřad v souladu s § 16 zákona o ochraně osobních údajů oznámit.

Závěr

I když se pohled Úřadu na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů, která je upravena zákonem č. 38/2004 Sb., posouvá v návaznosti na rozhodnutí NSS blíže směrem k postavení správce osobních údajů, již dříve se ve stanovisku objevila úvaha: „I kdyby tedy na základě uzavřené smlouvy nebyli v postavení zpracovatele, ale správce osobních údajů, splňovali by, obdobně jako ve výše uvedených případech, výjimku z oznamovací povinnosti podle § 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů.“

V návaznosti na odůvodnění rozhodnutí NSS pak Úřad k otázce oznamovací povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů přijímá nové základní východisko:

„Pojišťovací zprostředkovatel vystupuje na trhu jako samostatný podnikatelský subjekt, který zpracovává osobní údaje primárně za účelem dosažení svého vlastního podnikatelského zájmu, resp. zisku, a to oslovením co největší množiny subjektů (potentialních klientů pojišťovny), z nichž následně vybírá zájemce o uzavření pojistné smlouvy. Sám tedy určuje okruh těchto subjektů a samostatně také nakládá s jejich osobními údaji, a proto je pro tuto činnost v postavení správce osobních údajů; to neplatí, pokud pojišťovací zprostředkovatel provádí zmíněnou činnosti na základě pokynu a s osobními údaji, které mu za tímto účelem poskytla v souladu s příslušnou smlouvou pojišťovna anebo tehdy, kdy v souladu s takovou smlouvou zpracovává osobní údaje pro pojišťovnu.“

Vedle toho je pojišťovací zprostředkovatel pro případy přímého uzavírání pojistných smluv jménem a na účet pojišťovny, pro kterou činnost vykonává a pro poskytování pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných smluv, v postavení zpracovatele osobních údajů.

Ohledně oznamovací povinnosti podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů v případě činností pojišťovacích zprostředkovatelů tedy platí, že jedná-li se o činnosti vyplývající ze zákona č. 38/2004 Sb., které pojišťovací zprostředkovatel činí v postavení správce osobních údajů, vztahuje se na něj výjimka z oznamovací povinnosti podle § 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů.“